

BİR VENEDİK KORSANLIĞI

XVI. asır, korsanlığın bütün tarih boyunca en çok geliştiği çağdır, iki türlü korsan vardı: devlete bağlı korsanlar ve şahısları için denizlerde haydutluk yapan korsanlar, ilkinde Fransızlar “corsaire” (korser), İkincisine “pirate” (pirat) diyorlardı. Türkçe’de “korsan” kelimesi, ilk mânada kullanılıyor ve karadaki “akıncı” sınıfının denizdeki karşılığı olan teşkilât için “korsan” deniyordu. Kelimede hiç bir küçültücü mânâ yoktu. Eski tarihlerimiz “Barbaros ve Turgut yaman korsanlardı” şeklinde övgülerle doludur. Deniz hırsızları olan korsanlar, XVI. asır Türk dünyasında meçhuldü.

Avrupa devletlerinde, deniz kuvvetlerine bağlı korsanlar olduğu gibi, deniz haydutları da vardı. Atlas Okyanusu’nda, bilhassa Amerika sularında ve Karayip Denizi’nde İspanyol korsanları hâkimdi. Yüzyılın sonlarına doğru Felemenk ve İngiliz korsanları, İspanyollarla çekişmeye başlamışlardı. Fransız korsanları da vardı. Portekizliler, daha çok Hind denizlerinde faaliyet gösteriyorlardı.

O çağ dünyasının deniz trafiğinin en yoğun olduğu Akdeniz’e Türk denizcileri hâkimdi, ikinci derecede Venedikliler, sonra İspanyollar, Fransızlar ve Cenevizliler geliyordu. Türk korsanları, Atlas ve Hind okyanuslarında da dolaşmakla beraber, bilhassa Akdeniz’de geziyorlardı. Boğazlardan Cebelüttânk’a kadar koca Akdeniz, Türk korsanlarının dolaşma alanı idi. Osmanlı devletinin himayesinde ve dost olan Fransız gemilerine dokunulmazdı. Venedik gemileri, ancak bu devletle savaşıldığı zamanlar taarruza uğruyordu. Türk korsanları daha çok İspanyol ve İspanya ittifakı devletlerinin gemilerine hücum ederlerdi.

XVI. asır sonlarında, HE. Sultan Murad Han devrinde, Türk - Venedik münasebetleri oldukça iyi idi. Birkaç defa durum gerginleştiyse de savaş olmadı. Padişahın gözde zevcesi Safiye Haseki-Sultan, Venedikli büyük ailelerden Baffa’ların kızı olduğu için, Venedik’e dost bir siyaset izlenmesinde rol oynuyordu. III. Murad devrinde iki devlet arasındaki en ciddî olay, bir Türk gemisinin Venedikli korsanlar tarafından zaptı ve içindekilerin fecî şekilde öldürülmesidir:

Ramazan Paşa, Cezayir beylerbeyisi idi. Vâdî’s-Seyl meydan muharebesinde Portekiz ordu ve donanmasını kralları ile beraber yok eden ve Portekiz devletinin siyasî varlığına son veren, Fas’ı Türk imparatorluğunun sınırları içine alan Ramazan Paşa, 1589’da mahallî bir ayaklanmayı bastırırken Cezayir’de bir kaza kurşunu ile şehit oldu; Cezâyir’e gömüldü. Ramazan Paşa’nın adım bilmediğimiz pek genç hanımı, Paşa’nın bütün servetini ve henüz süt çocuğu olan oğlunu alıp, yerleşmek üzere, Cezâyir’den İstanbul’a doğru hareket etti. Ramazan Paşa, çok zengindi. Bilhassa Vâdî’s-Seyl zaferindeki Portekiz ganimetlerinden payına düşen servet, pek büyük olmuştu. Şimdi bu servet, genç hanımının elindeydi. Zavallı kadın, kocasını

kaybetmenin üzüntüsü içindeydi. Büyük servetinden faydalanmak ve oğlunu babasına lâıyk bir şekilde yetiştirmek için İstanbul'a gideceği için nispeten teselli buluyordu. Türk beylerbeyisinin hanımının bindiği gemi gibi bir gemiyi ele geçirmek, o çağda her korsanın hayaliydi. Ancak Türkiye ile Venedik, sulh halindeydi. Türkler, Venedik gelinlerine taarruz etmedikleri gibi, Venedikliler de böyle bir şey yapamazlardı.

Ramazan Paşa'nın hanımının bindiği gemiye yüklediği servet, 400 köle ve 40 cârıye dışında, 800.000 dukaya, bugünkü satın alma gücüyle 400 milyon TL.'na baliğ oluyordu. Gemi, Zanta adasına uğradı. Adanın Venedikli kumandanı, hanımefendiye saygılarını sundu. Ancak geminin yüklendiği serveti duyan Venedikli amiral Emmo, Kefalonya adası açıklarında, Türk teknesine tamız etti. Gemideki 250 Türk denizcisi, tamamen şehit oluncaya kadar pek üstün düşmana karşı vuruştu. Sonunda tekne, Venediklilerin eline geçti. Paşa'nın hanımı, kendini savunurken vuruldu; kucağındaki oğlu ile beraber öldü. 40 cariye, tecavüze uğradıktan sonra öldürölüp denize atıldı. Bu suretle olay hakkında iddiada bulunacak şahit bırakılmamış oluyordu. Venedikliler, gemideki serveti alıp, tekneyi batırdılar.

Ancak Türkler tarafından şahitlik edecek tek şahsın hayatta bırakılmamasına rağmen Divan-ı Hümâyün, olayın bütün tafsilâtını öğrendi. İstanbul halkı arasında, Venedik aleyhine büyük kaynaşma oldu. Halk, Venedik büyükelçisini öldürmek istedi. Safiye Haseki-Sultan'm aracılığı ile Venedik balyozunun hayatı kurtarıldı, iyice dayak yedikten sonra, İstanbul'daki Venedik Sarayı'ndan alınıp Yedikule'ye götürölüdü; oraya hapsedildi. Padişah yâverlerinden Haşan Çavuş, dehşetli tahditler taşıyan bir mektupla, Venedik Senatosu'na gönderildi. Senato, korktu. Amiral Emmo başta olmak üzere bütün olaya katılanları Haşan Çavuş'un gözleri önünde idam ettirdi. Emmo'nun el koyduğu 800.000 duka ile 400 köle, Ramazan Paşa'nın varislerine, varis yoksa Hazîne-i Hümâyün'a verilmek üzere, Preveze Kadısı'na teslim edildi. Emmo, 400 köleyi serbest bıraktığı için, Venedik, bunların yerine başka. 400 köle bulup göndermişti. Senato, bununla yetinmedi. Bir İspanyol gemisinden ele geçirdiği 39 Türk esirini, yaranmak kasdıyla İstanbul'a yolladı. Bu suretle, Venedik için Girit'in kaybıyla sonuçlanacak bir savaş önlenmiş oldu.

Kaynak: Yılmaz Öztuna, Türk Tarihinden Yapraklar, MEB, İstanbul, 1989. S. 195-198